

Гімн морю

Марусі М. присвячую

О море, ти мріє моїх діточих та молодечих літ! Ти, що промовляло до мене безсмертними творами Верна, описами конкістадорів, подорожами Кука, ніжного П'єр Лоті та нашого незрівняного Окуневського! До тебе тужив я ціле життя, за тобою тужу ще нині, хоча тебе стільки разів вже бачив, а може якраз тому. Бо ти – великий ритм минувшини та теперішности нашого земського гльобу. Бо в тобі почалося перше життя на землі, і ти лиш одно було в силі видати зі себе таку безконечну скількість життя – від найдрібніших нумулітів до великанських юрайських іхтіозаврів та сучасних китів та октопусів. Ти уявляєш собою велич та силу, стихійний розмах та супокій розбурханих елементів. В своїй безмежності та бездонних глибинах, де лучі сонця ніколи не дійдуть, де температура ніколи не піденесеться над 0°, ти сотворило нові форми існування; ти сотворило великанські тварини, зложені лиш з могучих щок та шлунка і дарувало їм нове джерело зимного, ніде не знаного світла – фосфоресценції. І коли правда є, що піскова пустиня – це мертвота, де є лиш смерть, а нема милосердя, то ти так могуче, так багате на поверхні, в глибинах є мертво і безсердечне, безмилосердне, бо там між потворами, що ти їх покликало до життя, іде вічна безпощадна борба не о життя, а о смерть. Але людині, що збагнула твої закони та примхи, що знає ритм твого життя, залежний від місяця та сонця, людині, що найшла середники, щоби перебути безпечно твої безмежні простори, ти перестаєш бути страшне, твої нераз і 10-метрові хвилі, твої урагани розпалюють лиш пристрасть в душі людини до борби з тобою. І хочая в тій боротьбі з твого боку нема ніякого милосердя, хоча ти не жахашся ніяких жертв, то однак хто тебе пізнав, цей мусить тебе любити, бо він не є в силі відірвати від себе своєї душі, свого я. Бачив я тебе не раз, не два, бачив тебе в гарний сонячний день, коли

твоя поверхня жевріла, мов розтоплене срібло, бачив тебе в інші часи, коли твоя краса переходила від ясноселединового тону в опал, пурпур, темний насичений гранат. Бачив я, коли по тобі ішли срібно-білі гребені, які старий Гомер порівнював так влучно до гриви посеїдонових коней, бачив я тебе нераз в ясну місячну ніч, коли золоті лучі місяця ломалися в тобі в безконечності та дрожали ніжно, як крильця метелика. Бачив я тебе й грізним, коли бігли по тобі хвилі високі як гори, перебув я на твоїх хвилях і бору з громами, й душе шіроко, що запирає віддих і бурю на Північному океані. А однак в кожній хвилі ти було та остало могутне, імпозантне. Вечірними хвилями, чи то над берегом, чи на покладі корабля, чув я, як ти «говориш» своєю питомою бесідою, незрозумілою для філістрів, що на палубі гуляли або попивали пиво та грали в карти, але ясною тому, хто вмів вслухатися в живчик природи. Бачив я стада дельфінів, що плили побіч корабля, бачив та чув, як квилить мева-чайка та вічно чогось шукає на твоїй поверхні, бачив я усякі потвори на твоїм дні та чув, що лучуся в одно з природою, що перестаю жити буденним індивідуальним життям. Коли я уперве перед роками виплинув в Свінемінде побіч воєнних німецьких кораблів на безкрає море та побачив, як воно з небом зливається в одно на обрію, тоді вперше зрозумів безконечність, силу природи та Провидіння. І коли пізніш я оглядав море, чи то із Stubbenkammer [Штубенкаммер] на Ругії чи з Orsin'u [Опічіна, або Вілла Опічіна] над Трієстом, чи Хорватського Красу та найвищого шпилью Історії Monte Maggiore [Монте Маджоре], чи з мурів Рагузи, чи серед фйордів Норвегії і на півночі коло Нордкапу, коли бачив розсіпані по морі жемчуги краси – острови та пізнав і оглянув їх підтропікальну або підбігунову природу, та коли бачив грізні фйордів та нетрів, тоді я добре зрозумів, звідки в моїй душі та несвідома туга за морем та його красою. І не манили мене ніколи такі новітні купелеві місця, обчислені лиш на улєкшення флірту, як усякі звісні мені Heringsdorf'и [Герінгсдорф], Misdroy [Місдрой, тепер – Мендзиздрое, Республіка Польща],

Lido [Лідо], Абація [Опатія], хоча би Zoppot [Сопот], Гдиня чи другі, але все шукав я чи то самітнього романтичного заливу, яких так много має Адрія, або дикої скелі, або прибережного верху, де самітно міг я дивитися в безпереривну гру хвиль, безконечний овид, обсервувати далекі кораблі, що тягнули за собою довгі хвосты диму, та в одно зливалися з природою. Але ти, хоча безконечне, не лиш розділюєш, але й лучиш зі собою континенти, бо твої шляхи є і численні, й найдешевші, від хвилі, коли людина заволоділа тобою, як тепер хоче заволодіти твоєю посестрою – повітрям. Тож, хоч як ти страшне, як немилосердне, як грізне, ти є великим посередником і чинником культури; на жаль, людина на твоім хребті понесла й псевдокультуру на найкращі твої жемчуги, які ти так старанно берегло в закутинах великого океану, де був рай на землі, та знищила ті невинні радісні діти природи – раю Полінезії, як передше, поборовши тебе, в фанатизмі знищила великі центри культури в Америці в імя найсвятіших ідеалів людської душі та віри. І за сю страшну кривду, яку ще нині терпить світ та буде терпіти ще довгі-довгі віки, прийде колись твоя страшна пімста. Але ти маєш час: прийде пора, коли завдяки тобі зміниться конфігурація континентів і колись-колись зметеш з поверхні землі теперішнє людство з цілою його «культурою», як це вже раз зробило ти в часах Лемурії та Атлантиди – а тоді може прийде пора на ліпшу, правдиву культуру. І тому люблю тебе, о море, і тужу за тобою, бо в тобі чую й силу, й волю, й розум Найвищого Єства. Бо ти є лиш одним з Його знарядів, о море!

23. VIII. 1931.